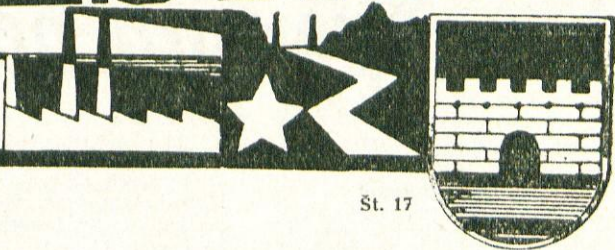

TRŽIŠKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI TRŽIŠKE OBČINE

LETO VII.

Tržič, 15. septembra 1958

Št. 17

Vzgoja mladih kadrov

Številna udeležba — kvaliteten izbor predavanj

Vzgoji vodstev v Ljudski mladini Slovenije se posveča v zadnjih letih posebna pozornost, saj tudi delo z mladino zahteva sposobne ljudi, ki dobro poznajo probleme z različnih področij družbenega življenja. Kakor vsako leto je tudi letos mladinski izobraževalni center pri CK LMS priredil v Mladinskem domu v Bohinju seminarje za politično in ideološko šolanje članov LM. Mimo številnih udeležencev iz vse Slovenije so seminarju prisostvovali tudi mladi delavci in uslužbenci iz naše občine. Izobraževalni center je bil ustanovljen z namenom, da ustvari ugodnejše razmere za sistematično teoretično vzgojo mladih ljudi, kar narekuje nagli razvoj družbenega upravljanja pri nas. Hkrati s tem naj bi center služil prizadevanju, da se v skladu s tem razvojem dviga na kvaliteten raven tudi notranje delo organizacije LMS. V prvem delu je bilo na programu 7 odprtih seminarjev, ki so bili namenjeni predvsem tistim, ki žele izpopolniti svoje znanje iz določenih področij socialistične teorije in prakse, ter 2 seminarja, posvečena praktično - političnemu usposabljanju aktivistov LM.

Seznanimos se na kratko z dosežanji seminarji! Od 5. do 15. maja je bil na sporedu prvi seminar za mlade člane delavskih svetov z naslednjim programom: osnovni gospodarski in proizvodni problemi, naloge organov delavskega upravljanja, analiza izvršitve zaključka I. kongresa delavskih svetov Jugoslavije, nova delitev dohodka gospodarskih organizacij, delovna razmerja, pismo IK CK ZKJ, gradivo VII. kongresa ZKJ, vloga sindikatov v naših razmerah, sistem in oblike dela DS, podjetje in komunna — in ostalimi zanimivimi in aktualnimi vprašanji. Seminarju za mlade člane delavskih svetov sta sledila zanimiva seminarja za vodje klubov mladih proizvajalcev in mlade komuniste.

Gradivo za delo obeh seminarjev je bilo skrbno pripravljeno in zanimivo. Tudi ostali seminarji, in sicer drugi in tretji seminar za mlade člane delavskih svetov ter ideološki seminar, so bili kvaliteten odlično zasnovani. V okviru politično - organizacijskih seminarjev je bil 23. julija zaključen desetdnevni seminar za nižje strokovne šole. Udeleženci so obravnavali in se seznanili s sledečimi temami: program ZKJ in sodobni problemi socializma, družbeno in delavsko upravljanje, delavska zakonodaja, šolska reforma in delo LMS na šolah. Ob zaključku prvega dela sta bila v Bohinju prire-

jena še dva seminarja, prvi o komunalnem sistemu in družbeni ureditvi FLRJ in drugi za vodstvo LMS.

Na vseh dosedanjih seminarjih so udeležencem predavali nekateri naši ugledni javni in politični delavci: član CK ZKJ Boris Ziherl, član CK LMJ Moma Stambolič, predsednik CK LMS Tone Kropušek, predsednik OLO Kranj Vinko Hafner, predsednik Republiškega odbora sindikatov LRS Stane Kav-

čič, član IS LS LRS Tone Bole, nadalje Marijan Rožič, Tine Remškar, Franc Perovšek, Franček Saje, Mirko Zlatnar in drugi.

Moderno urejeni Mladinski dom, v katerem se vršijo seminarji, razpolaga s sodobnimi pripomočki za izobraževalno delo, lastno kinoaparaturu, diaprojektorjem, dalje z bogato in pestro knjižnico, revijami, publikacijami, brošurami, listi itd.

Ivan Virnik

IV. kranjska mladinska delovna brigada „Pavla Mede - Katarina“ na cesti bratstva in enotnosti

V avgustu je odšlo pomagat graditi našo magistralo 120 mladink in mladincev iz kranjskega okraja, med njimi tudi 8 Tržičanov. Brigada je odšla v Velike Pece pri Ivančni gorici. Tu smo našli prav takšne razmere kot tisti brigadirji, ki so prvi odšli v brigade. Čakale so nas le prazne barake, pred njimi pa razmetano ogrodje za pograde in pa slama za slamnjače. Odložili smo kovčke in prišli za delo. Zvečer je taborišče kazalo že lepšo sliko; tistega velikega nerada ni bilo več in sobe so bile pripravljene, da sprejmejo prve brigadirje. Gorenjci smo pripravili še barako za naše sosedje, ki so prišli drugi dan. To je bila XV. beograjska brigada Mika Mitrovič, ki so jo sestavljali sami študentje medicine.

Ker so prej stanovali v teh barakah sezonski delavci, ki niso skrbeli za estetski videz taborišča, smo prve dni posvetili urejanju okolice barak. Iz dneva v dan je taborišče dobivalo lepšo sliko. Prizadevali smo si, da si čim lepše uredimo naš novi začasni dom.

Naša brigada je bila najmlajša na vsej trasi, pa je kljub temu dosegla odlične uspehe. Prizadevali smo si, da naredimo čim več in čem lepše. Seveda uspeh ni izostal! Že v prvi dekadi smo bili udarni. To priznanje nam je dalo še novih moči in poleta. Udarni smo postali še v drugi in v tretji dekadi, poleg tega pa smo bili še enkrat posebej pohvaljeni. Dosegli smo največ, kar smo mogli. Presegli smo normo in kvaliteta dela je bila odlična. Glavni štab MDB in investitorji so bili z nami zadovoljni.

Prosti čas smo izrabili za počitek, šport, kulturno delo in različ-

na predavanja. Večkrat nas je obiskal potujoči kino in skoraj vsak večer je bil ples. Za vsakega brigadirja je bilo razvedrila in zabave dovolj.

Zelo veseli smo bili obiskov z Gorenjske. Najbolj so se odrezali Jeseničani. Skupina 45 političnih in sindikalnih delavcev je obiskala naše taborišče, da bi se seznanila z našim življenjem. Obiskala nas je še neka delegacija iz Kranja in nekaj profesorjev kranjske gimnazije.

Seveda smo bili najbolj veseli obiska našega dragega maršala Tita. Pripravili smo mu pristrčen sprejem. Ko se je odpeljal dalje, smo se vpraševali, ali je res mogoče, da je obiskal tudi najmanjše taborišče na celi trasi. Bil je res. Tega obiska ne bo pozabil noben brigadir.

Mesec je hitro mineval in kmalu je prišel dan odhoda. Ko smo šli na železniško postajo po poti, ki smo jo tolikokrat prehodili, smo se s ponosom ozirali na opravljeno delo. Nad 3600 m odtočnih jarkov in na stotine kvadratnih metrov preorane zemlje ob že dodelani cesti, to je naše delo! Nad dva kilometra nove ceste je dobilo dokončno obliko.

Ob slovesu je vsak brigadir trdno sklenil, da bo drugo leto spet odšel v brigado in da bo s seboj pripeljal še tiste mladince, ki so letos ostali doma.

Vlado Erjavšek

Prvenstvo Gorenjske v nogometu

Zmage favoritov — Tržič trenutno na drugem mestu

Prvo kolo nogometnega prvenstva Gorenjske je že vpisano v arhivu kvalitetnih srečanj enajstoric DNP. Nič posebnega. Vsa srečanja so potekala po pričakovanjih, vendar tudi to pot ni šlo brez presenečenj. V Tržiču je domače moštvo z minimalnim rezultatom premagalo drugo garnituro kranjskega Triglava. Bratstvo iz Škofje Loke je doživelo na Jesenicah pravo katastrofo, saj so ga domačini gladko odpravili z visokim rezultatom. »Mladost« in »Partizan« (S. L.) sta se po enakovredni igri razšla z neodločenim rezultatom, ki popolnoma ustreza poteku igre. Vzlic zmagi nas je »Planika« s svojo slabo in neučinkovito igro v srečanju s »Prešernom« razočarala. Okrog 100 gledalcev, ki je spremljalo srečanje na igrišču »Triglava«, je nezadovoljno zapuščalo stadion, razočarano nad igro letošnjega prvaka Gorenjske in kandidata za vstop v enotno slovensko consko nogometno ligo. Ker je bila nedelja 14. septembra določena za mednarodni srečanja A in B reprezentanci Jugoslavije na Dunaju in v Ljubljani, bo drugo kolo gorenjskega nogometnega prvenstva na sporedu šele prihodnjo nedeljo z naslednjimi pari: Triglav B (Kranj) : Partizan (Šk. Loka), Bratstvo : Planika, Mladost : Bled, Prešeren : Tržič, medtem ko so Jesenice B proste.

IZIDI PRVEGA KOLA

Jesenice B : Bratstvo 6:1 (1:0)
Tržič : Triglav B 2:0 (1:0)
Planika : Prešeren 3:0 (1:0)
Partizan : Mladost 4:4 (3:2)

LESTVICA

Planika	1	1	0	0	3:0	2
Tržič	1	1	0	0	2:0	2
Mladost	1	0	1	0	4:4	1
Partizan	1	0	1	0	4:4	1
Prešeren	1	0	0	1	0:3	0
Bratstvo	1	0	0	1	1:6	0
Bled	0	0	0	0	0:0	0

IZVEN KONKURENCE

Jesenice B 1 1 0 0 6:1 2
Triglava B 1 0 0 1 0:2 0

Tudi pionirji bodo v kratkem startali v bojih za najboljša mesta v dveh skupinah, in sicer v jeseniški s tremi in kranjski s sedmimi nastopajočimi moštvi. V prvem kolu se bodo pomerili: Tržič A : Triglav B, Naklo : Triglav A, Partizan (Škofja Loka) : Tržič B, Mladost iz Kranja je v tem košu prosta.

Dopisujte v *Tržiški vestnik*

Spomini na leto 1918

Andrej Tišler

(Nadaljevanje)

KOROŠKI BORCI

Kakor poročja J. M. Trunk (Spomini. Celje 1950), je navdušenje za majsko deklaracijo zajelo tudi južno Koroško, kjer je bilo več manifestacijskih zborovanj in so po nekaterih krajih Slovenci postavili svoje narodne svete in napeto pričakovali nadaljnega razvoja dogodkov. Dne 5. novembra 1918 je delegacija koroških Slovencev intervenirala za pomoč pri narodni vladi v Ljubljani. Kakor je razvidno iz poročil v publikaciji »Vojne akcije v Koroški 1918-19 godine«, katere je izdal vojništorijski inštitut JLA v Beogradu 1950, je bil imenovan kapetan, poznejši major Alfred Lavrič za vrhovnega komandanta oboroženih sil v Rožni dolini, medtem ko je pripadel vzhodni del Koroške, Pliberk-Velikovec pod območje generala Maistra, ki je osvobodil Maribor. Med drugim so Lavriču tudi sporočili, da mu žal ne morejo dati na razpolago nobenega vojaka in naj si sam pomaga s prostovoljci. Medtem je pa na povelje koroškega »Volksrata« iz Celovca zasedla Ljubelj majhna četa Volkswehrovcev.

Dne 12. novembra se je preko Gorice in Ljubljane vrnil z italijanske fronte naš rojak (tedaj že poročnik), Lojze Ude. Sam pripoveduje v pismu naslednje: Ko sem dne 13. novembra zjutraj stal na pragu naše hiše (sedaj Koroška cesta št. 52) in z občutkom tiste sproščenosti, ki nas je navdajala po razpadu Avstro-Ogrske, gledal v svet, je po Cimpru pripeljal voz s hodi, kmet od Sv. Ane, me je premeril z nekim zaničljivim pogledom rekoč: »Vi tukaj postopate, na Ljubelju so pa Nemci!« Izpraševal sem ga, nato pa takoj odšel na štacijsko poveljstvo pri Lončarju. S komandantom nadporočnikom J. Ahačičem sva se dogovorila da zasedemo Ljubeljo. Od

tržiške narodne straže se je takoj javilo kakih 15 mož. Zasedli smo Ljubeljo brez boja. Nemci so se umaknili do Sv. Lenarta, prve vasi ob vznožju Ljubelja.

Nastopil je najugodnejši čas za osvoboditev in priključitev slovenskega dela Koroške k Jugoslaviji. Bodimo odkriti! Prevat nas je našel nepripravljene. V nas je bilo premalo narodne zavesti, nekaka brezbriznost, ves narod pa brez pravega vodstva, čeprav smo imeli tri politične stranke. »Proč z militarizmom!« in podobna gesla so neugodno vplivala na dotok prostovoljcev. Nekateri so nam govorili: »Kaj boste nosili na Koroško prodajat svoja življenja, če ste se živi vrnili iz svetovne vojne? Koroško do visokih Tur nam bo dala antanta, če jo bomo le hoteli, ker se je Srbija borila med svetovno vojno na njeni strani.« Razumeti in upoštevati moramo seveda tudi to, da je bil del slovenskega pešpolka št. 17 na južnem Tirolskem ujet od Italijanov in da je bil vsak vojak do skrajnosti naveličan 3- do 4-letne vojaščine.

V nedeljo, 17. novembra je prišlo zopet nekaj narodnih stražarjev v okrepitev ljubeljski posadki. Bili smo v cestarski koči, štiri serpentine pod ljubeljskim prelazom. Naslednji dan popoldne so odšli na patroljo L. Ude, A. Ahačič in F. Radon. Šli so čez Ljubeljo do Sv. Lenarta ter zajeli na cesti nemškega stražnika, Ahačič in Radon sta ostala pri strojnici, L. Ude pa je pogumno stopil v stanovanje nemškega komandanta ter mu sporočil, da bodo naše čete zasedle Koroško do Drave in da bodo o našem prihodu pravočasno obveščeni. Naša patrolja se je proti večeru vrnila v kočjo.

POHOD V BOROVLJE

Bila je lepa mesečna noč med 18. in 19. novembrom 1918. Zvedeli smo, da prihaja iz Trziča proti

Ljubelju komandant major Lavrič s svojimi prostovoljci, povečini Jeseničani. Zato se je poročnik Lojze Ude odločil oditi s patroljo šestih mož do Sv. Lenarta, obvestit Nemce o našem pohodu. Ostalim v koči je Ude naročil, naj počakajo Lavriča. Na Ljubelju je bilo okoli pol metra snega. Šli smo z Udetom čez prelaz z neko resno zavestjo. Dobro se spominjam Udetovih besed: »Fantje, mi ne smemo nasesti nobeni lažnivi propagandi, da nam bo Koroško dala antanta. Zapomnite si, Slovenci bomo imeli samo to, kar si bomo znali sami priboriti, in nič drugega.« Dalekovidna uresničila in se še danes, po 40 letih uresničuje, ko se koroški Slovenci, združeni v Zvezi slov. zadrug in v Nar. svetu kor. Slovencev složno bore za uzakonitev pravic, za katere jim jamči člen 7 avstrijske državne pogodbe.

Prišli smo do Sv. Lenarta. Poročnik L. Ude je Nemce obvestil o našem pohodu. Kmalu so odšli, mi pa čez nekaj časa za njimi. Komaj smo prišli skozi vas do gostilne »Zum Deutschen Peter«, so bili ostali Tržičani in Jeseničani z majorjem Lavričem in nekdanjimi častniki že za nami. Prepevajoč so šli dalje.

V Sopotnici, kjer je ljubeljska dolina najožja, so se pri cerkvi Marije Magdalene, do katere je cesta izpeljana v dveh serpentinah, Nemci iz nepojasnjenih vzrokov ustavili in oddali nekaj strelkov. Skočili smo v kritja in čakali, kaj bo. Nadporočnik Vinko Hajnrihar iz Škofje Loke je s krepkim glasom v nemščini zaklical: »Tako se umaknite, sicer bomo naskočili!« Nato je zaklical trikrat: »Parlamentarci!« in zdirjal na konju na Sopotnico. Ko je nemški komandant obljubil, da se bodo ustavili šele na levem bregu Drave, je Hajnrihar zahteval od njega, da naj kot garancijo pusti na

mestu obe strojnici, kateri jim bo potem vrnil. Nato smo šli skozi trg Podljubeljo in prišli v Borovlje zjutraj dne 19. novembra 1918. Bilo nas je vsega skupaj 7 častnikov 53 vajakov s tremi strojnicami.

VOJNI UJETNIKI

Mnogi Tržičani so v teku štiri-letne svetovne vojne prišli v vojno ujetništvo, prva leta v rusko, ob prevratu pa največ v italijansko. Iz ruskega ujetništva so se nekateri vrnili po oktobrski revoluciji že v začetku leta 1918. Oblast je strogo gledala nanje, da ne bi med vojaštvo zanesli idej ruske revolucije, toda zaman. Najkasneje pa so se vrnili tisti rojaki, ki so bili v Sibiriji. Tako se je na primer z mnogimi Slovenci vrnili naš rojak, pokojni Jernej Meglič p. d. Zrimšek iz Loma po sedemletnem ujetništvu leta 1921. Dolga je bila pot do doma od Vladivostoka mimo Koreje skozi Hongkong, Singapur, Colombo, Aden in skozi Sueški prekop v domovino. Po izjavah mnogih ujetnikov je bilo glede prehrane bolje v Rusiji kot v Italiji.

BEG IZ UJETNIŠTVA

Kaj pomeni izguba svobode, ve samo tisti, ki jo je izgubil, seveda ne po lastni krivdi. Sem spadajo vsi vojni ujetniki in interniranci. V takem položaju človek, zlasti še, če se mu godi še skrajno slabo, noč in dan premišljuje, kako bi se rešil, pa naj si bo z zvijačo ali tveganim pobegom.

V spomin na 40-letnico teh dogodkov objavljam pripoved dveh naših občanov, katerima se je posrečilo pobegniti iz italijanskega vojnega ujetništva.

Joža Dovžan, posestnik iz Podljubelja, pripoveduje:

Ujet sem bil v vasi Artegno zahodno od Vidma (Udine) konec oktobra 1918. Za kapitulacijo Avstro-Ogrske niti zvedeli nismo, ko so drvele skozi vas italijanske motorizirane edinice. Nekateri smo se poskrili, a so nas kmalu polovili in odvedli v zbirališča. V Vidmu nas je bilo okrog 15.000. Mesto je bilo skoraj prazno. Čistili smo stanovanja in ulice. Pri tem seveda ni šlo brez tatvin, zaradi katerih je bilo izvršenih tudi več smrtnih kazni. Po dvanajstih dneh čiščenja Vidma se je začel za nas mukopoln marš.

Prof. Slava Rakovec:

SEM IN TJA PO ČRNI GORI

1. POT DO TITGRADA

Človeka, ki hoče spoznati naš gospodarski napredek, pa tudi turista, ki se želi razvedriti in naužiti naravnih lepot, napotimo v Črno goro in našel bo v njej izobilje vsega, kar išče.

Črna gora premore toliko raznolikost naravnih lepot, da jo moremo le še redko kje na svetu najti skupaj na tako majhnem prostoru. Visoki gorski masivi s svojo divjo romantiko, reke, ki so vrezale edinstvene kanjone (le Coloradski v Severni Ameriki jih na svetu prekaša); svojevrstna naseglja, samotna jezera in temni gozdovi, livade in pašniki, pa še kraška kamenita pustinja, mesta, ki kažejo staro preteklost, in mesta, ki docela na novo rastejo — pa še čudovita jadranska obala v podnožju Rumije, Orijena in Lovčena z edinstveno Boko Kotorsko, s starimi naselji in samostani, s sončnimi plažami in subtropsko

vegetacijo — vse to predstavlja Črna gora in vzbuja v nas neutušeno hrepenenje, da bi jo поблиže spoznali.

Toda kako priti do te čudovite deželice? Precej preglavic imamo, preden se odločimo za pot. Najpreprosteje bi bilo potovati tja z letalom, ki nas v dobrih treh urah prenese iz Ljubljane v Titograd. Toda iz Ljubljane je le enkrat v tednu zveza s Titogradom in sedež v letalu je treba rezervirati že mesec dni prej.

Druga možnost je potovanje z ladjo. Z Reke vozi vsak dan ladja v Dubrovnik in Budvo. Iz Dubrovnika bi lahko nadaljevali pot z vlakom preko Kuma in Bileče v Nikšić in Titograd, a v vlak morate vstopiti le s potrdilom o rezerviranem sedežu, ki ga v Kumu ni moč dobiti, marveč le v Sarajevu. Kajti vlak, ki potrebuje le 13 ur iz Sarajeva v Titograd, je motorni vlak z omejenim številom potnikov, z drugimi vlaki pa je

voznja predolga. Ostane nam še možnost, da nadaljujemo pot iz Dubrovnika oziroma iz Budve ali Bara z avtobusom, a spet se pojavlja vprašanje, ali nam bo uspelo priti na avtobus, ki vozi z Jadrana v Titograd.

Končno imamo še možnost, da se iz Ljubljane do črnogorske metropole potegnemo z vlakom, a spet moramo biti pozorni, kajti če ima vlak že v Ljubljani zamudo, ne bomo v Zagrebu dobili zveze za brzovlak, ki bi nas preko Banje Luke in Doboja potegnil v Sarajevo. Pa še z rezervacijo, brez katere te ne puste v vlak, je križ.

Še najbolj sigurna je zato zveza z beograjskim brzovlakom preko Vrpolja. In še en nasvet: ne putujmo ponoči! Nočni brzovlaki so tako natrpani, da se bomo vso noč prestopali z ene noge na drugo na ozkem hodniku sicer udobnih vagonov. Pa tudi pokrajine, ki je dokaj zanimiva, ne bomo nič videli.

Ko se vzhodno od Zagreba v zimo po sicer tako rodovitni Posavini, se nam letos nudi kaj žalostna slika. Velika suša je uničila domala ves pridelek. Polja so požgana, koruzi ni več pomoči. Okoli Okučanov je suša še posebej kruto gospodarila. Trte v vinogradih venejo in se kar sesedajo s svojimi obrnjenimi listi, drevese se mestoma suši, listje odpada. Pač pa stojte tod okrog Okučanov in Nove Gradiške pripravljene ogromne zaloge lesa, znamenja, ki govore o bogastvu slovenskih gozdom.

V Brodu ob Savi nam padejo v oči veliki industrijski objekti, onstran Save v Bosanskem Brodu pa nas že pozdravlja vitki minaret, prvo znamenje bližnje Bosne.

V Vrpolju izstopimo, se oziramo proti Djakovcu, ki mu vidimo le katedralni stolp in počakamo na beograjski brzovlak, ki nas popelje v Bosno. Vožnja ob reki Bosni navzgor nas prepriča o velikanskem napredku in preobrazbi, ki jo je doživela ta republika po vojni. Pokrajina je preprežena z daljnovidni, ob progi srečujemo

Hodili smo vsak dan okrog 25 km ob zelo pičli hrani. Spremljala nas je italijanska konjenica. Skozi katerokoli vas smo šli, so nas že vnaprej opozorjeni prebivalci sprejeli s palicami in vpili: »Dol z Avstrijci, pobijte jih!« Nad našimi glavami so frčale cokle, padalo je kamenje, udarci palic itd. Po 18 dneh smo vendarle prišli na kolodvor Mestre. V tem sprevedu ujetnikov so bili zastopani razni avstrijski narodi. Jaz sem se že med potjo pridružil Primorcem, ker so le-ti imeli nekako prednost. Tako smo se mi »Primorci« kot pripadniki italijanske države odpeljali v Campobasso v južni Italiji. Natrpali so nas v že prenapolnjeno kasašno 17 p. p. Hodili smo na deo na grofovsko posestva. Videli smo, da živi tamkaj prebivalstvo v veliki revščini. Po dveh mesecih so nas pa začeli izpuščati po 20 na dan. Odpeljali smo se z vojaškim transportom v Trst. Nastanili smo se v gradu sv. Justa, odkoder so izpuščali po 40 Primorcev na dan v njih domače kraje. Stopiti je bilo treba v dve vrsti. Vsakega je italijanski častnik izpraševal, od kod je doma, postavil vsakemu po nekaj vprašanj o tistem kraju, n. pr. katere ulice, kakšne posebne znamenitosti ima itd. Nekoga je vprašal, od kod je doma, in ko mu je rekel, da je iz Ljubljane, ga je dal zapreti v bunker za tri dni brez hrane. Po treh dneh so mrtvega prinesli iz bunkerja.

Jaz sem pet dni opazoval potek izpuščanja, poslušal odgovore Primorcev in ker sem za silo lomil italijanščino, sem se opogumil in stopil v vrsto. Na stavljena vprašanja sem dobro odgovoril in dobil domovinsko pravico za Prvačino. Tako sem bil rešen ujetništva dne 5. marca 1919. V Prvačini sem pet mesecev delal na cesti. Nato sem prosil za potni list zaradi izselitve v državo SHS. Bilo nas je več, ki smo se nameravali izseliti, tudi pravih Primorcev. Vsak se je moral podpisati, da prostovoljno zapušča Italijo in se odpove vsem državljanskim pravicam. Potni list sem dobil v Trstu 21. septembra in se odpeljal v domovino.

Joža Meglič — posestnik iz Grahovš, pripoveduje o svojem begu naslednje:

Ker sem se udeležil upora 17. p.

p. v Judenburgu 13. maja 1918, sem bil premeščen k 117. pešpolku, ki je bil sestavljen iz samega upornega vojaštva 17., 87. in 97. p. p. Bil sem pri mitraljeski četi in ujet 3. novembra 1918 v Trientu na južnem Tirolskem. Iz taborišča Grazano sem pobegnil 1. januarja 1919, a sem bil pri reki Tagliamento ponovno ujet. Zaposlen sem bil pri zasipanju bunkerjev in čiščenju mesta St. Dona di Piave. Jeseni 1919 sem bil premeščen v Borgo na južnem Tirolskem k podiranju nemške žičnice. Hrana je bila zelo slaba. Nekega dne, ko sem pomagal Italijanom dovažati hrano, sem »rekviriral« nekaj vojaških pekerin, iz katerih je naš četni krojač skrivaj napravil za oba civilne obleke, katere sva nosila pod jetniško obleko in tako čakala na priliko za pobež v ujetništva.

Dne 4. decembra 1919 sta pobegnila dva Stajerca. Za skupen beg sva se dogovorila z nekim Leberjem iz Žirovnice na Gorenjskem. Ponoči 6. decembra 1919 sva preplezala zid vojašnice v Bergi, Lebra so stražarji ujeli, jaz pa sem jim ušel v temno noč.

Pot me je vodila v dolino Freustal. Od nekega gozdnega vodnika sem izvedel, da sta to pot ubrala že omenjena Stajerca. Voznik me je opozoril, da je vrh gore še nad meter snega. Jaz sem si mislil, da bom po že izhojeni gazi laže hodil in sem jo kljub poldnevni mahnil naprej. Malo pred nočjo sem našel v snegu zmznjenega enega od obeh Stajercev. Bil je že mrtev. Groza me je obšla ob misli, kaj bo z menoj. Šel sem po gazi naprej in že po kakih 200 metrih je ležal mrtev v snegu drugi Stajerec, ki je prav tako opešal in zmznil. Bil sem lačen in izčrpan, zato sem mrtvega Stajerca preiskal. Našel sem pri njem kos kruha, žveplenke in precej dolgo vrvice. Hotel sem dalje, a ni šlo. Snega je bilo nad meter. Iz smrekovih vejic sem si naredil nekatere krplice in jih pritrtil na čevlje. Tako sem z največjim naporom prišel na vrh gore. Tam sem našel razpadajočo vojaško barako. Stopil sem vanjo, odlomil nekaj desk in z njimi zakuril. Použil sem kruh in zaradi utrujenosti zaspal. Zbudil sem se, ko je bila že ena stena barake v ognju. Moral sem sredi noči naprej in sem prišel proti jutru v

prvo naselje. Pri nekem kmetu sem dobil toplo hrano in na senu skrit dobro počival. Ponoči pa zopet naprej proti Puštriški dolini. Prišel sem v bližino Toblacha, nato sem šel zopet čez gore in dosegel Avstrijo. Po trudapolnem gazenju čez štiri visoke gore z 1 do 2 metra snega sem po 5 do 6 dneh prišel v Lienz. Pripomnim, da so bili južni Tirolci zelo gostoljubni. Kamor sem prišel, sem dobil hrano in počitek. Bili so zelo jezni na okupatorja. V Lienzu sem šele zvedel, da imajo glasovalno cono A, to je južno Koroško, zasedeno jugoslovanske čete.

V Lienzu sem se izdal za Korošca in dobil na vojaški komandi vozovnico. Odpeljal sem se in iz-

stopil na neki majhni postaji na avstrijski strani reke Krke, ki je tam razmejevala cono A in B. Avstrijski stražnik me ni hotel pustiti čez most v cono A. Ko sem pa zavpil, da sem Slovenec, me je na klic našega stražarja na nasprotni strani Volkswehrovec moral pustiti dalje. Šel sem na vojaško poveljstvo in tam zaradi izčrpanosti nekaj dni počival. Nato sem šel v Borovlje. Pri jugoslovanskem vojaškem poveljstvu sem dobil objavo in vozovnico za vožnjo po železnici preko Jesenic do Tržiča. Tako sem po 18-dnevnem begu prišel domov ravno na božični večer 1919. Ostali vojni ujetniki so se iz Italije vrnili šele čez eno leto.

GIBANJE PREBIVALSTVA

od 3. septembra do 15. septembra

Rodile so:

Fuchs Kristina, tov. delavka iz Bistrice pri Trziču — dečka; Kavvar-Stefe Marjeta, prešivalka iz Trziča — deklico; Kurent Marija-Magdalena, prešivalka iz Trziča — deklico; Poljanec Roza, šivilja iz Sebenj — deklico. Cestitamo!

Umrlj so:

Milač Simon, profesor iz Bistrice pri Trziču, star 60 let; Markun Mirko, otrok iz Pristave, star 12 let. Svojcem naše sožalje!

Poročili so se:

Šumrov Peter, uslužbenec z Reke in Nemeč Marija, tov. delavka iz Podlublja; Jezernik Janez, strojnik iz ZDA in Babič Franciška, poslovodkinja gostilne iz Trziča; Golmajer Vincenc, mizarski mojster in Novak Katarina, tov. delavka, oba iz Trziča; Janc Boris, strojni ključavničar iz Bistrice pri Trziču in Črnivec Ivana, tov. delavka iz Retenj; Žepič Anton, čevljar iz Križev in Ješe Ana, prešivalka iz Trziča.

Mnogo sreče!

O SEBNA VEST

Za inženirja strojništva je dne 12. septembra na fakulteti za elektrotehniko in strojništvo diplomiral Trzičan Dušan Hočvar. Cestitamo prijatelji!

OPOZORILO

Turistično društvo ponovno opozarja, da je samovoljno afiširanje lepakov na reklamnih deskah v Trziču in okolici najstrože prepovedano. Interesenti naj lepake oddado v pisarno Turističnega društva, ki bo poskrbelo za afiširanje. Lepake, ki bodo afiširani brez posredovanja pisarne, bo v bodoče društveni plakater odstranil, brž ko se bodo pojavili.

Gorenjska oblačilnica KLANJ

išče za svojo poslovalnico
v Trziču vajenca ali vajenke. Nastop takoj!

POSREDOVANJA

Izgubil sem zapestno uro na poti od nove restavracije na Ravnah do Ulice heroja Bračiča. Poštenega najditelja prosim, da jo proti nagradi vrne v pisarno Turističnega društva.

industrijske gigante v Zenici in Ilišu. Zene so sicer še v dimljah (širokih, do tal segajočih nagaubanih hlačah), a odložile so ferdeže in z njimi vred zaostalost. Le stara muslimanka, ki stoji ob progi, si z rokami zastira obraz, a še ta z enim očesom opazuje vlak in nas v njem, ko brzimo mimo nje. Njena hči že nosi evropska oblačila.

Ob progi teče z nami še spomin na stare dni: spremlja nas od Vranduka dalje stara ozkotirna železnica iz časov avstro-ogrške okupacije.

Ob novi progi pa so pridne roke mladih brigadirjev, ki so že v prvih letih po vojni zgradili normalnotirno progo od Samca do Sarajeva, vsekale v kamen in beton izreke, ki bodo še poznim rodovom pričali, kdaj in kako se je v Bosni začelo novo življenje.

Mehke vzpetine in nizke griče ob progi kmalu zamenjajo višje vzpetine. Namesto polj in pašnikov, ki jih je opustošila suša, se kaže po planinskih pobočjih lep gozd. Ob poti se pasejo buše in črni prašiči.

Na večer smo v Sarajevu. Grandiozno novo postajno poslopje in živahni utrip razgibanega življenja v bosanski metropoli, nam zgovorno pripovedujeta, da Bosna že davno ni več le zanimivo orientalsko področje s precejšnjo mero zaostalosti, kar je bila še v stari Jugoslaviji, marveč da je gospodarsko tako napredovala, da jo je komaj še spoznati.

Seveda smo pa le v drugi deželi. Če zjutraj ob sedmih povprašaj v restavraciji, kaj bi lahko dobil za zajtrk, ti ponudijo paprikaš in jagnjetino, pa še burek.

Tudi fes še srečamo. Čeprav se v Sarajevu oblačijo tako kot v kateremkoli večjem evropskem mestu, vendar še vidiš hadžija, ki ima okoli fesa na glavi ovite bele tančice, ki naj pričajo, da je poromal v prerokovo mesto — v Meko.

V Sarajevu prespimo, sicer je pot le preutrudljiva, saj je do črnogorske meje še kar pošteno daleč. Zjutraj se namestimo v udobnem motornem vlaku, v katerega ti dovolijo vstop le s potrdilom o

rezervaciji, ki si si ga moral prioriti že pred tednom dni.

Vožnja s tem motornim vlakom je res udobna. Na mehkem sedmo, v udobnih naslanjačih, in tam na koncu je ne le toaletni prostor, marveč tudi bar, kjer dobiš to in ono. Za tako dolgo pot prepotrebna ustanova — in v resnici je strežaj ves dan oblegan od lačnih in žejnih potnikov.

Počasi mineva vožnja, mineva pa vendarle.

Vzpenemo se na Ivan sedlo, prevalimo preko njega v Hercegovino in pod Konjicem že opazujemo novonastalo umetno jezero nad Jablaniško hidrocentralo. Mimo nje se spustimo v sotesko Neretve. Tja do Mostarja se vozimo po tej divjeromantični dolini s strmimi stenami, slapovi in hudourniškiimi grapami, pod razoranimi skalami fantastičnih oblik.

Skozi Mostar ob Neretvi navzdol mimo čudovitega Počitelja in skozi Čapljinu pot še kar hitro mineva. Daljša pa je ob robu Popovega polja, ki mu ni ne konca ne kraja. A v kasnem popoldnevu se vendar že odpeljemo iz Kuma in

bližamo Trebinju.

Zdaj je pot spet kratkočasnejša. Dvigamo se ob Trebinjščici navzgor po oblikovitih dolinah in na večer smo v Bileci, sredi samotne pustinske kraške goličave. Noči se že, ko preidemo črnogorsko mejo in se po nekaj urah vožnje po kraških goličavah znajdemo v Nikšiču.

Zvečer smo v Titogradu, črnogorski metropoli. Mesto kontrastov je to. Poleg starih hiš nekdanje Podgorice, ki so jo bombe močno uničile, raste moderno veliko mesto s širokimi asfaltnimi ulicami, modernimi hoteli, urejenimi parki, kjer se bohotijo palme, agave, oleandri, lovori in borji. Skratka: južna vegetacija. Mestu se ne moremo načuditi in šele polagoma se nabirajo vtisi, ki so zelo mnogovrstni.

Na jugu smo. Vročina je kar precejšnja in ob šestih je že tema, a zdani se kar zgodaj. Zdi se nam najprej, da ure lažejo, potem pa se spomnimo, da je že prav tako. V mestu srečujemo poleg starih črnogorskih noš moderen utrip življenja.

Gledališče živi

Gledališki večer, ki smo ga doživeli 8. septembra, je ponoven dokaz, da se gledališče kljub poplavi filmov in kljub radiu še davno ni preživelo. Občinstvo, ki je skoro do zadnjega koticčka napolnilo dvorano kina, je dokazalo, da je še vedno željno kvalitativnih drskih stvaritev, ansambel, ki se nam je ta večer prvič predstavil, pa je živ dokaz, da je resničnemu umetniku ustvarjanje za oder in življenje z odrom vredno največjih žrtv.

Komedijantski Atelje, kot se ta ansambel imenuje, živi za gledališko umetnost in samo zanjo, pa četudi mora zato zavreči vse lagodnosti življenja in živeti skrajno potepuško življenje brez prebite pare v žepu. Ze zaradi te svoje skrajne pritrženosti gledališču, ki smo jo gledalci živo občutili, si je ansambel na mah pridobil simpatije tržiške publike. Še bolj pa si jih je pridobil z obema svojima stvaritvama, s Cocteaujevo dramo »Cloveški glas« in z Niewiaroviczevo komedijo »Ljubim te«.

»Cloveški glas« je kot monodrama z edinim rekvizitom — telefonsko slušalko — izredno zanimiv dramaturški eksperiment modernega francoskega dramatika Jeana Cocteauja in kot tak zahteva potenciranih izraznih moči. Alja Tkačeva, ki je na odru upodobila ljubečo, a zavrženo ženo, oprijemajočo se kot zadnje rešilne bilke pred skrajnim obupom zgolj še telefonske žice, ima takih izraznih moči v kretnji, mimiki in glasovni modulaciji dovolj. Še več: njena igra je dala stiliti, da bi bil njen igralski izraz v posameznih scenah še mnogo ostreje začrtan, če bi bila literarna podlaga igre grajena na večjih kontrastih, če bi bila avtorjeva paleta pestrejša. (V takšni situaciji, kot je bila ta žena, lahko človek hkrati ljubi in sovraži, utegne hkrati razsipavati obilje dobrote in naklepiti najkrutejše maščevanje itd.). Če smo torej videli v tej uri več ali manj le variacije na eno samo temo in je drama učinkovala zato nekako monotono, to gotovo ni igralkina krivda.

Komedija »Ljubim te«, ki sta jo zatem kreirala absolvent AIU Miran Kenda in dipl. AIU Alja Tka-

čeva, je zato vsebinsko in formalno dosegla pri gledalcih močnejši učinek. Avtor komedije k temu uspehu ni pripomogel morda s kakimi ceneniimi komedijskimi prijemi, temveč z duhovito karakterizacijo tipičnega Američana, ki prehaja že v satiro. Na tej hvaležni osnovi je igralski par Kenda - Tkačeva zgradil dva dovršena odrska lika, ki nam nista pripravila razvedrila le za eno samo uro, temveč si ju bomo radi ponovno priklicali v spomin. Posebno podoba Kendovega Američana ne bo tako kmalu zbledela.

K orisu naših vtisov ob tem večeru — k orisu pravimo, kajti za to, da bi izrekli veljavno sodbo o njem, nismo poklicani — bi radi dodali še besedo o režiserju. Toda pri tem prihajamo resnično v zadrego, zakaj ob delih z eno ali dvema vlogama je bržkone tudi kakemu izkušenejšemu registratorju gledaliških dogodkov težko izluščiti, kolikšen delež ima pri njihovih realizacijah režiser. Gotovo pa je tudi Janez Sršen z enako zavzetostjo kot ostali člani pomagal oblikovati obe deli in se torej zavedamo, da nosita deli tudi pečat njegove osebnosti.

Spričo teh dveh poskusov »Komedijantskega Ateljeja«, ki smo ju videli prejšnji ponedeljek, verjamevemo v upravičenost tega potujočega teatra in v njegovo poslanstvo in samo želimo, da bi naslednji dve deli, ki ju ima v načrtu, čimprej naštudiral in postavil na naš oder. Tedaj verjetno ne bo ostal noben sedež več prazen in tudi tisti del publike, ki je to pot še pokazal nekaj neresnosti, bo do tedaj — upajmo — postal že nekoliko resnejši.

OBJAVA

Državna glasbena šola v Trzinu bo s 1. oktobrom 1958 uvedla nov RITMIČNO-BALETNI oddelek.

Prijave otrok od 5. leta starosti dalje že sprejemamo. Vse informacije glede vpisa in pouka dobite v pisarni ravnateljstva.

Ravnateljstvo

Prof. SIMON MILAČ

Našim bralcem so gotovo še v spominu temeljiti in izčrpni opisi naših krajev »Od Trziča do Leš«, »Bistrica pred 200 leti«, »Leše v zgodovini«, »Leše v razvojni dobi«, »Socialna struktura Leš v zadnjih 100 letih«, »Leše in tuji sveti«, »Lešani nekaj in danes«, »Lešani med okupacijo«, »Palovčani pred 150 leti« in tako dalje, ki so začeli izhajati v našem listu v drugi polovici leta 1954 in so se vrstili drug za drugim več let. Pisca teh opisov, ki pomenijo nemajhno obogatitev našega znanja o naših krajih in imajo trajno vrednost, ni več med nami. V starosti 60 let se je v tork, 2. septembra profesor Simon Milač za vedno poslovil od nas. Ne nepričakovano, saj je že dolgo, kar se je njegovo zdravstveno stanje tako poslabšalo, da je njegova beseda v našem listu za vedno utihnila.

Pokojni profesor je bil naš rojak. Rodil se je 26. oktobra 1897 v Lešah. Osnovno šolo je obiskoval v Trzinu, gimnazijo v Kranju, univerzo pa v Ljubljani. Še kot dijaka VI. gimn. razreda ga je zajela I. svetovna vojna, ki je zapustila v njem hude posledice za vse življenje: oslabe mu je vid. Med obema vojnama je poučeval na kranjski, ljubljanski, murskosoboski, celjski in mariborski gimnaziji. Ob okupaciji se je pred Nemci umaknil iz Maribora v svoj domači kraj, kjer je stopil v službo v Tovarni kos in srpov. Kot zavezen Slovenec je v letih narodno-

osvobodilnega boja mnogo podpiral borce za svobodo. Po končani vojni je nastopil službo profesorja v Žalcu.

Zadnja leta smo ga spet srečavali v Bistrici in Trzinu, zdaj že vsega bolehnega in betežnega. Vendar brez dela kljub hudi boleznini ni mogel biti. Ob ustanovitvi Trziškega muzeja je postal njegov najvestnejši in najmarljivejši sodelavec. Skrbno in natančno je urejal muzejski arhiv in inventariziral vse doslej zbrane eksponate, ki tako pripravljeni čakajo, da bodo prišli v svoje razstavne prostore. Zraven tega pa je pridno zbiral gradivo za zgodovino Bistrice, Leš, Palovčani in ga obdelal v našem listu. Zanj je prispeval razen omenjenih orisov še vrsto drugih sestavkov: »Francoski in Slovenci«, »Naš muzej NOB«, »K zemljepisnim imenom v naši občini«, »Ob odkritju spominske plošče ing. Viljemu Polaku« in spet »Naš muzej«. Trziški muzej mu je bil zelo pri srcu. Njemu je tudi, kot smo pravkar izvedeli, zapustil zdaj ob smrti vse knjige iz svoje bogate knjižnice...

Zelo pri srcu pa mu je bil tudi naš list. Ob anketi, ki smo jo pred leti izvedli in s katero smo hoteli izvedeti mnenje naših bralcev o našem listu in njihove želje, se je pokojni profesor med prvimi oglašil in nam dal mnogo spodbud. Da pa ne bi ostalo vse samo pri besedah, je v prvi vrsti sam krepko zgrabil za pero in nam vsakih štirinajst dni poslal po več z lično pisavo popisanih pol papirja. Tako je delal neutrudno in nesebično (tedaj naš list prispevkov še ni honoriral!) vse dotlej, dokler mu telesne moči niso do kraja pošle. Preden pa je omahnil, je sestavil še 72 strani obsegajoče, pregledno urejeno kazalo za prvih pet letnikov »Trziškega vestnika«. »Trziški vestnik« ga po vsem tem po vsej pravici šteje za enega najpožrtvovalnejših sodelavcev v prvih letih izhajanja. Zato se ga bomo vedno s hvaležnostjo spominjali.

Uredništvo »Trziškega vestnika«

KINO

18.—19. septembra: Jugoslovanski film: »IL. GIMNAESTRADA«.

20.—22. septembra: Amer. barv. film: »ČLOVEK S PUŠKO«.

23.—24. septembra: Jug. risanka: »ZGODBE PERA DETLIČA«.

25.—26. septembra: Špansko francoski barvni film: »AVANTURE DON JUANA«.

27.—29. septembra: Angl. barvni film: »ZVEZDA INDIJE«.

Henri Postel du Mas:

ZLOČIN, KI GA V RESNICI NI BILO

Ludvik je zapeljal voz pred vrata hiše, v kateri sta stanovala gospod in gospa Lamedera, dvakrat kratko zatrobil in čakal. Motorja ni niti ugasnil. Navadno je gospod Lamedera še isti hip prišel dol, povedal naslov ali ukazal: »V uradi« in sta se takoj odpeljala. To jutro pa je minilo že deset minut, kar se je voz ustavil pred hišo, ko njega še ni bilo od nikoder. Ludvik je ugasil motor in počasi odšel k vratarici poizvedovat po njem.

»Kaj je s temi ljudmi, tam zgoraj? Ali je morda kdo sinoči telefoniral v garažo in voz odpovedal? Jaz sem ga šel malo srknit v krčmo... Tedaj...«

Vratarica ni vedela nič. Ludvik je še dvakrat zatrobil, da bi opozoril nase, ko pa le ni bilo nobenega glasu od nikoder, je sklenil, da gre sam gor v stanovanje. »Zase nisem naročila voza,« mu

je odgovorila gospa Lamedera. »Gospod pa vas tudi ne potrebuje, ker je pač za več dni odpotoval iz Pariza. Lahko greste in spravite voz nazaj, Ludvik!«

Sofer je odšel. Po glavi so mu začele rojiti čudne misli.

»Niste vedeli, da je gospodar odpotoval?« je vprašal vratarica.

Čelo se mu je nagubalo zaradi zaskrbljenosti. Tudi vratarica je bila presenečena in se je začudila, da je gospod za več dni odšel iz Pariza, ne da bi vzel s seboj kaj več prtljage, kar bi ona gotovo opazila.

»Gotovo je najel taksi, ko ni mene poklical, da ga peljem!«

Sofer in vratarica sta se spogledala in rahlo prebledela. Bila sta enakih misli.

»Poskusite vendar izvedeti kaj od sobarice,« jo je silil Ludvik.

»Nimajo sobarice... Alice je odpovedala službo. Včeraj zjutraj

je odpotovala.«

»Do policijskega komisarja stopim!«

*

Gospa Lamedera je kar laskala vztrajnost, s katero ji je nenehno sledil neki gospod v škornjih, ne sicer eleganten, pač pa po vsem videzu energičen. Šla je bila nakupovat do dopoldne. Kupila je velik kos povoščenega platna in kuhinjski nož z nenavadno dolgim rezilom. Gospod v škornjih je stopil za njo v sleherno trgovino, v katero je stopila ona. Ko se je končno vrnila domov, si je izbral prostor na terasi pivnice, od koder bi lahko gledal hišo, v kateri je živela prikupna gospa Lamedera. Od tod je lahko videl, da je bilo okno mlade žene razsvetljeno do ene ponoči.

*

Gospod Benier, policijski komisar, je trikrat pozvonil in se pri-

pravljaj, da bo spregovoril kot ponavadi: »V imenu zakona...«, ko so se odprla vrata in se je pokazala Germaine Lamedera v okusni domači obleki, živahna in ljubka. »Želite, gospod?«

»Kratek razgovor z vami. Sem policijski komisar.«

Povabila je noter njega in inspektorja, ki ga je spremljal. Njen nasmešek je postal trpek in je bila videti hkrati iznenadena in nestrna.

»Prosim, da mi oprostite, gospod, ker ste morali čakati, toda nimam sobarice in ura je šele devet... Ne, ne hodite tja... tisto je moja spalnica... Tu, prosim!«

Gospod Benier se je usedel v udoben naslonjač, se pozorno razgledal po sobi, rekel pa ni nič.

»Lahko izvem,« je vprašala gospa Lamedera, »kaj pomeni ta vaš obisk?«

Pogledal ji je naravnost v oči, malo pomislil in potem šele odgovoril: »Rad bi dobil nekaj informacij o gospodu Lamederaju.«

TRŽIČ - ČEŠKA KOČA

Dr. J. Prešeren

Iz Planinskega vestnika 1958/6

(Nadaljevanje)

Tista pičila ura hoda do hotela na Jezerskem je sedaj prava muka. Morda bi kdo rabil veliko manj. Utrujen sem in želim si kaj toplega ob 11. uri. Pravijo mi in pokažejo na oglas v obednici, da se deli kosilo od 12. do 14. ure in da mi pred 12. uro ne morejo postreči. Počakal sem do te ure in mi je natanko ob uri postregel sv. Birokracij, ki je tukaj zašel celo v kuhinjo, z naravnim zrezkom, ki bi se dal napraviti tudi eno uro poprej.

Pot z Jezerskega do Češke kočje je znana in se da prehoditi v dveh urah. Meni se ni nikamor mudilo in sem seveda rabil več. Zopet skozi gozd, nato mimo samotne kmetije. Velik, sveže pokosen travnik jo obdaja kot velika preproga, stoletna lipa s klopco spodaj nudi senco, niže dolj njiva v zlatu zoreče pšenice z Grintovcem in Kočno v ozadju.

Kokoši okoli starinske hiše, na pragu se prikaže otrok in lajež dveh psov me spremlja do vhoda zopet v gozd. Prelepa kulisja, za katero se skriva vsa teža življenja hribovskega kmeta. Široka pot preide nad Štularjevo planino v stezo, ki ob deloma strmem pobočju ripele do ravnice, kjer stoji Češka kočja. Šele tu dobi pokrajina pravi planinski značaj zaradi bližine strmih sten v ozadju od Kočne tja do Dolgega grebena in še naprej.

Kočja je vsa prenovljena. Ima svoj vodovod s tekočo vodo v kuhinji, stranišču in zunaj na prostem. Kuhinja je čista, obednica velika. Njena lega ne nudi posebnega razgleda, ima pa preplepo ozadje. Obisk ni posebno številen, kajti izletnikov z Jezerskega ni veliko, ker so tam danes večinoma rekonvalescenti, prehod iz Logarske doline čez Mrzli dol (Savinjsko sedlo) pa trpi zaradi obmejnih predpisov. Za svojo višino ima pač previsoke cene, saj stane krompirjeva juha po predloženem ra-

čunu in obešenem ceniku 70 din.

Mladi rod, ki obišče to kočjo, komaj ve, zakaj ime Češka kočja. Njena zgodovina sega daleč nazaj za več kot 50 let, ko je bila otvorjena 24. julija 1900. Bili so Čehi, ki so Jezersko odkrili in ustvarili tam svojo počitniško kolonijo in kot člani dne 24. junija 1897 ustanovljene podružnice SPD v Pragi razvili ravno v naših nacionalno najbolj ogroženih krajih veliko planinsko dejavnost. Po njihovih besedah so se hoteli »vključiti v vrste onih bratskih delavcev, da se bodo prekrasne alpske verige dokončno vrnile tudi po zunanem značaju ljudstvu, čigar domovina so že od pamti-veka«. Njihova delavnost v Julijskih in Kamniških planinah, da celo v Režiji in Zajzeri, je bila občudovanja vredna, saj se je nanašala na postavljanje koč in na nadelavo potov ali pa na številne ture, med njimi na celo vrsto prvenstvenih, mimo katerih ne bo mogel iti noben zgodovinar alpinizma v naših krajih. Po pravici pravi dr. Vladimír Murko v svojem članku Čehi in naše planine (PV 1952), da »so nas poleg Kugyja in Tume ravno Čehi učili pravega alpinizma«. Njihovo literarno delo je naravnost ogromno, saj obsega bibliografija njihovih del v Murkovem spisu kar cele tri strani drobnega tiska in še to s pripombo, da ni popolna.

Nikdar ne bi smeli pozabiti imen: Chodounsky, Čermák, Dvorsky in drugih.

Mi tem mozem nismo postavili spomenikov iz bron in rezanega kamna. Sami so si jih postavili s svojo kočjo na Ravnih pod Grintovcem in nad Koritnico, ki jo je vzela že prva vojna, in na nas je, da ohranimo obstoječi spomenik še dolga leta.

Kočja je zgrajena v slogu čeških kmečkih hiš. Še se nahajajo v spalnici ozke češke kmečke postelje. Na kredenci spominja nanje še vinski servis z nekdanjimi češkimi narodnimi

barvami, a že ta ni več kompleten, kajti oskrbnik pravi, da mu

Razstava, ki bi si jo moral vsakdo ogledati

Avto-moto društvo v Trziču je ob sodelovanju prometnega oddelka tajništva za notranje zadeve iz Kranja v času od 10. do 16. septembra organiziralo v dvorani Sindikalnega doma prometno razstavo. Vsekakor je treba pozdraviti pobudo teh dveh ustanov, da so si tudi meščani Trziča lahko ogledali to poučno in zanimivo razstavo. Še posebej je bila razstava koristna in vzgojnega pomena za mladino, ker le premnogokrat prav ta povzroči razne prometne nesreče, ko ji je cestišče prostor za brzanje žoge in podobne igre.

Problematičnost prometa je bila zelo primerno, na poljuden, vsakemu obiskovalcu razumljiv način prikazana in to v raznih oblikah. Tako je razstava seznanila gledalce z osnovnimi predpisi gibanja človeka na prometnih cestah in ulicah, nadalje jih je opozorila v sliki in besedi na preteče nevarnosti, ki groze vozniku kateregakoli vozila, ako ne upošteva cestno - prometnih predpisov itd. *Opozorilo ljudstvu, da je laže preprečiti nesrečo, kot jo pa pretrpeti, naj bo slehernemu našemu državljanu resen opomin.* Kako hude so lahko posledice, če se tega opozorila prizadeti potniki in vozniki ne držel! V grafikonih je statistično prikazano, da je število nesreč še vedno veliko — preveč, kajti smrtna žetev je tako obilna, da je treba podvzeti vse ukrepe, da se to stanje v doglednem času popravi. Nič manj ni nesreč s težjimi ali lažjimi poškodbami. Na drugi strani pa je treba še upoštevati škodo, ki nastane na raznih vozilih, tako na avtobusih in raznih drugih motornih vozilih. — Hkrati se torej s tem bremenijo družbena sredstva tako iz socialnega zavarovanja (za zdravljenje poškodovancev) kot za razna popravila poškodovanih vozil, kar slabi našo ekonomsko politiko. Zivimo pač že v dobi razbohotene

je nekdo prav pred kratkim odnesel en kozarec.

Eno edino ime je našlo prostorček v koči na steni jedilnice: V medeninasto ploščo, prav tako, kakršno vidite na vhodnih vratih mestnih stanovanj, je vrezano ime: Dr. Karel Chodounsky.

motorizacije, zato je budnost voznika kot pešca toliko bolj zaželeno. Posebno poglavje so vozniki, ki se še vedno ne morejo sprijazniti z dejstvom, da je alkohol najpogostnejši povzročitelj večjih nesreč.

Zato bi bila zaželeno v tem oziru pogostnejša kontrola nad vozniki po pripadnikih prometne ljudske milice, da se s tem naše delovno ljudstvo obvaruje pred takimi nesrečami. Že v časopisih smo zasledili namige, pa tudi glasovi iz ljudstva so potrdili željo, naj bi se prometna kontrola poostila.

Tudi konkretno v Trziču imamo dosti kričečih primerov. Bržkone so pešči večkrat preplašeni, ko razni kamioni drvijo s skoraj nezmanjšano brzino po ozkem cestišču mimo Cankarjevega doma. Razstava nadalje seznanja obiskovalce s precejšnjo materialno in človeško škodo, ki nastane pri nesrečah z vozili, kar je vsekakor v škodo našega gospodarskega življenja.

Skratka, razstava je bila za slehernega poučna in vzgojna in bi bilo samo želeto, da se bi naše ljudstvo od nje kaj naučilo. Razstavo je obiskalo precejšnje število ljudstva, hvalevredno gesto pa so napravila tukajšnja šolska vodstva, ko so organizirala skupinske obiske in s tem že mladega človeka opozorila na preteče nevarnosti, ki groze zaradi nepoznavanja prometnih predpisov. S sistematično vzgojo vsega ljudstva kot tudi mladine se bo nedvomno število prometnih nesreč skrcnilo, kar bo samo v korist naše skupnosti. Prireditelji razstave so bili z obiskom vsekakor zadovoljni, brez dvoma pa jim je bila v prvi vrsti pri srcu skrb, da obvarujejo slehernega našega državljanja pred poškodbami na eni strani, na drugi strani pa prav tako zavarovati naše ljudsko premoženje.

»Ah, moj bog!«, je kričala Germaine Lamedera. »Se mu je pripetila kaka nesreča? Govorite, prosim vas, govorite!«

»Dobro se zna prenaresati,« je po tihem ugotavljal inšpektor, ki je medtem pozorno motril vrsto majhnih rjavih madežev na opazu in pri tem opazil, da so bila tla tam okoli pravkar na novo poločena.

Komisar je odkimal. Inšpektorju je namignil, naj se odstrani.

»Gospa! Čeprav sem tu le zato, da izvršim svojo dolžnost, bi vam le rad dal neki nasvet, kot se spodobi, da ga da pošten človek, ki pozna življenje, mladi in neizkušeni ženi, ki je postala morda žrtev svojih strasti. Dejstvo, da sem tu pred vami, naj vam bo dokaz, da dandanes ne more nihče izgniti, ne da bi se policija zganila. Nam pride vsaka stvar kaj hitro na uho. Če sem vas prišel zdajle vprašat, kje je gospod Lamedera, verjemite, da nisem storil tega za-

to, ker bi potreboval še kakšnih pojasnil, ampak predvsem zato, ker hočem pomagati vam. Odgovorite torej brez ovinkov... Vaša usoda je na tehtnici...«

Obraz mlade žene je spreletelo nekaj trdega, beseda se ji je zataknila v grlu in le z muko je izdavila iz sebe:

»Na potovanju... moj mož je na potovanju. Odšel je predvčerajšnjim.«

»Peljite me v svojo sobo! Brez obotavljanja!«

Prijel jo je za roko in jo prisilil, da je vstala in stopila iz salona. Po nekaj korakih šele si je Germaine opomogla, da se ji je vrnilo malo poguma.

»Pa kaj vendar mislite o meni?« je zavzdihnila. »Kaj neki hočete odkriti v moji sobi? To je strašno!«

»Pojdite naprej in ne delajte komedij!« je ukazal kratko in odločno gospod Benier.

Sam je odprl vrata in potisnil

pred seboj v sobo njo, vso nesrečno, vso zmedeno. Medtem, ko je iskal pod posteljo, v zidni omari in v stekleni omari, se je gospa Lamedera, naslonjena na steno, tresla po vsem telesu.

»Kje je? Povejte! V kopalnici? V kuhinji?«

V tem trenutku so zaloputnila hišna vrata in so se oglasili koraki v veži. Komisar je obstal, pa tudi gospa Lamedera je prisluhnila. Nepričakovani prišlec je obstal na pragu sobe. Bil je človek čedne postave, pokrit z mehkim klobukom, v roki pa je držal popolno torbo.

Skoro zadrhl se je: »Kaj pa počenjate tu, vi?«

Germaine Lamedera se je nehala tresti. Gospod Benier pa je nadvse dostojanstveno pokazal na zvitek traku, ki ga je imel pripetega na suknjiču.

»Kdo pa ste vi, gospod, ki se drznete vstopiti le-sem s klobukom na glavi in me odgovoriti v ta-

kem tonu? Jaz sem policijski komisar. Ah, vi hočete vedeti, kaj delam tu. Truplo gospoda Lamedera iščem, gospod, ogoče pa vi veste, kje je?«

Da bi videl, kakšen učinek so imele njegove strašne besede, se je ozrl najprej na gospo Lamedera, ki jo je imel za glavnega krivca, in nato nanj, ki je bil očitno njen ljubimec in sokrivec umora.

»Ah, kaj takega!« je rekel slednji čisto preprosto in se sesedel na stol.

»Kako se pišete?«, je vprašal gospod Benier, ki ga hitri uspeh ni vrgel iz ravnotežja.

»Lamedera, Jean — Adalbert,« je odgovoril ogovorjeni.

»Oče umorjenega?«

»Umorjeni sam, gospod komisar, počaščen, da vas imam priložnost spoznati!«

Zdaj se je sesedel na stol gospod Benier. In ni se več smehljaj.

Iz francoščine prevedel J. P.

Medconski turnir v Portorožu

Nekaj javnih tajnosti in zanimivosti boja na črno-belih poljih ter še kaj o udeležencih ter zakulisnem življenju ostalega sveta

POD DROBNOGLEDOM

v Portorožu

Naše prekrasno letovišče na severnem Jadranu je letos že vse leto v znamenju šaha. Ko sem se konec preteklega meseca napotil v Portorož, sem imel samo skrito željo, da osebno spoznam nekatera še neznana šahovska imena, predvsem pa da obiščem stare šahovske znance. Res, vsepovsod v Portorožu in okolici je glavna tema razgovorov le šah. Natakariji vprašujejo gosta v šahovskem stilu: »Kakšno otvoritev boste izbrali, vinsko ali pivsko?« Sobarice v hotelih govorijo o rokadi blazin in pokrival. Celó na plesu se slišijo dovtipi: »Plešete pozicijsko ali kombinatorno?« Višek šahovske atmosfere vidiš na plaži, ko popoln antišahist razlaga še večjemu ne šahistu globino šahovske koncepcije. Celó ljubavni pogovori se ne odmikajo šahu: »Ali Vas smem prijeti za roko?« »Pa saj ste me že prijeli!« To se pravi: »Taknuto - maknuto.« »Kakšno otvoritev bova izbrala?« itd. V vsem tem je morda precej šale, vendar še več resnice in najboljši dokaz, kako popularen je postal s tem turnirjem šah v Portorožu in pri nas. Vsi, ki se zanimajo za šah, verjetno že vedo za končni plasma, zato o tem ne bo dosti govora. Mesec in pol se je 21 najboljših šahistov z vsega sveta dnevno borilo po 300 minut z nasprotnikom, s seboj in s časom. Kajti najhujši sovražnik šahistov, časovna stiska, je tudi tukaj izbrala obilo žrtev, še več nasprotnikov pa se je na račun nasprotnikov krepko opeklo, kot Gligorič z Olafsonom. Po mnenju mnogih anketirancev je mladi 22-letni študent iz Letonije (šahovski novinar) Mihael Talj popolnoma zaslužen zmagal. Mnogi so mnenja, da je ta naslednik Aljehina (največjega šahista vseh časov). Talj igra šah od 12. leta dalje. Je najbolj prodoren igralec na svetu ter odličen poznavalec končnic, izreden fenomen pa v analizi slepih partij. To, česar Rosetto v partiji z Gligoričem ni videl v 2 urah igranja, je Talj analiziral v trenutku in na slepo ter remiziral z Gligoričem, Rosetto pa izgubil. Zato je še večje čudo, da je proste partije z Bronštajnom gladko izgubljal. Saj je res skoraj neverjetno, da se (po mnenju mnogih šahovskih strokovnjakov) najboljši šahist zadnjih let, Bronštajn, ni plasiral na turnir kandidatov. Kaže, da je pretrujen ter da mu tudi vroče portoroško sonce ni prijalo. Odigral je nekaj partij, ki so jih po pravici imenovali »atomske«. Njegova koncepcija je namreč tudi velikim moštróm nepojmljiva. Ko je že vse kazalo, da bo večno drugoplasirani igralec na močnejših turnirjih, Petrosjan, ki mu neopravičeno dajejo naziv »gruzijski tiger«, kajti prehitro remizira, končno prekinil tradicijo, ga je danski prvak Larsen dobesedno raztrgal.

Datum mojega prihoda v Portorož je verjetno tudi najžalost-

nejši dan v zgodovini četrtega ruskega šahista, našega znanca (pred dvema letoma je igral v Tržiču simultanko) Averbacha. Po izgubljeni igri z Olafsonom ga je skupina tekmecev dobesedno prehitela, on pa se tudi ni več dvignil iz duševne depresije. Čeprav v najinem razgovoru na zunaj ni kazal znakov deprimiranosti, vendar se je vedno znova povrnil na šah ter na svojo partijo z Olafsonom, kako je dvakrat v časovni stiski pogrešil. Še se je spominjal Tržiča in pozdravlja vse tržiške šahiste v upanju, da bo še lahko prišel v Jugoslavijo igrat šah. Naša igralca, Gligorič in Matanovič sta precej časa držala korak skupaj, proti koncu pa je Matanovič omagal; očitno mu je zmanjkalo kondicije, saj je znano, da Matanovič ravno zaradi tega ne doživlja tistih šahovskih uspehov, ki bi jih po svojem talentu lahko. Kot pred leti Fuderer v Göteborgu tako je tudi Matanovič v stiski hotel dobiti nekaj partij, kar je vodilo samo k novim porazom. Brez dvoma je Gligorič naš najboljši šahist vseh časov, ki je prav sedaj na višku svojih moči. Od približno 150 težkih partij v zadnjih dveh letih je izgubil samo 11. Je vsestranski športnik (nogometiš in plesalec), kar mu slabo koristi pri šahu. Če ne bi nesrečno izgubil partije z Olafsonom ter remi pozicije z Shervinom, bi bil gotovo prvi in bi zaslužen dobil. Največje presenečenje tega turnirja sta brez dvoma Benkó in Fisher. Benkó je bil edini udeleženec turnirja brez sekundanta ter edini udeleženec, ki mu na mizi ni visela zastava njegove zemlje, kajti kot madžarski emigrant je brez državljanstva. Postati s 15 leti velemojster ter se plasirati na turnir kandidatov za svetovnega prvaka, je pravo čudo. Ta mladi Fisher, ki je prišel v spremstvu sestre iz Bröcklyna in se v prostem času se zabava z igračkami (kolikor ne študira šah), je v resnici največji fenomen, kar jih pozna šahovska zgodovina. Strašno ambiciozen. Za partijo sedi kot klop, dolga (najmanj 46 cm) stopala oklene okoli mize ter vsak trenutek pogleda v oči svojega nasprotnika. Bil sem priča, ko je remiziral partijo s Petrosjanom, ki jo je večina mojštróv in menda sam Petrosjan smatral za gladko dobljeno, »Bohiju«, tako mu pravijo, pa jo je uspelo remizirati. Drugi Amerikaneec, Shervin je znan samo po tem, da ima s seboj v Portorožu deklico, ki se imenuje njegova scoproga, ter po tem, da sta strašno ekstravagantno oblečena (skoraj čisto po kavbojsko). Še bolj ne-ljub dogodek se je pripetil madžarskemu prvaku Szabu (strah in trepet za našega Gligoriča, seveda kadar igra šah). S svojo še enkrat mlajšo soprogo je očitno prišel v Portorož uživati medene tedne. Ko ga je neko jutro natakariji pri zajtrku vprašal, kaj želita s

hčerko, so menda vsi trije ostali v zadregi. Drugače pa je bila njegova soproga najbolj resen sekundant. Niti premaknila se ni od mize, kjer je on igral. Olafson in Larsen, dva severnjaka, sta dokazala, da po pravici nosita naslov velemojstra. Posebno prvi skoraj belokosi in belopolti dolgi Olafson, pri katerem ima človek vtis, da se bo vsak čas zrušil, je pokazal izredno borbenost. Južno Ameriko sta Pano (bivši mladinski svetovni prvak) in Sanguineti (najbolj popoln šahist v Južni Ameriki) kljub vsemu dobro zastopala. Ostala šahista iz Južne Amerike, Cordoso in De Gazif, pa sta odigrala odločilno vlogo pri končni razvrstitvi pri vrhu udeležencev. Prvi je vzel Bronštajnu vstop-

nico za turnir kandidatov, ki bo, mimogrede povedano, drugo leto na Bledu, drugi pa jo je z mlačno igro podaril Olafsonu. Cordoso pa je poleg tega odnesel naslov naj-simpatičnejšega udeleženca turnirja.

Drugo leto bodo na Bledu igrala še bolj znana imena (kot Smislov in Keres). Brez dvoma bo s tem turnirjem naš turizem mnogo pridobil, posebno na Gorenjskem. In mislim, da bo tudi naša občina deležna nekaj turističnih dohodkov oziroma turistov, saj je Ljubelj poleg Jezerskega glavna prehodna točka za na Bled. Vsekakor je na to treba že naprej računati ter izboljšati kapacitete naših gostinsko - turističnih objektov.

Š — P — O — R — T R o k o m e t

LETOS OSTRA KONKURENCA

Pred vrati je slednjič tudi jenski del rokometnega prvenstva Gorenjske za sezono 1958-59. To pot bo konkurenca izredno ostra in zanimiva, saj so dosedanje prijave rokometišev bivšega člana Slovenske lige Mladosti, letošnjega prvaka Gorenjske Tržiča, Planike in ostalih, govoren dokaz, da bodo borbe za prvo mesto tudi tokrat odločne šele v srečanjih omenjenih favoritov. Brez dvoma je favorit št. 1 kranjska Mladost, ki po vsej verjetnosti ne bo imela težkega dela v elitni konkurenci najboljših ekip Gorenjske. Tudi naši rokometiši lahko računajo po minulem uspehu na eno izmed prvih mest, saj je bila nji-

hova dosedanja forma vedno zadovoljiva. Planika dejansko po naših prognozah vsekakor ne bi mogla ogroziti prvih mest obema favoritoma.

Vsako morebitno presenečenje in razočaranje verjetno tudi tokrat ne bo izjema, zato raje počakajmo izidov prvih kol z rokometnih igrišč Gorenjske.

VISOK PORAZ NAŠIH ROKOMETIŠIČ

V prijateljskem srečanju so rokometišice Mladosti iz Kranja visoko porazile svoje kolegice — RK Tržič s 23:1. Pri tem pa moramo upoštevati kot olajševalno okolnost šele začetni start naših igralc.

JAVNA ZAHVALA

Starši dijakov, ki obiskujejo popoldanski pouk v Kranju, se iskreno zahvaljujemo vsem tovarišem, ki so se zavzeli za znižano vožnjo na avtobusu in s tem pridomogli, da dijaki ne izgubljajo po nepotrebnem dragocenega časa s šakanjem na večerni vlak. Posebno smo dolžni, da se zahvalimo tov. ravnatelju Otonu Zavzonilu, ki je v našem imenu sprožil vprašanje na zasedanju obeh zborov, okrajnega zbora in zbora proizvajalcev v Kranju, predsedniku okrajnega ljudskega odbora tov. Vinku Hafnerju, ki je pokazal polno razumevanje za naše težnje, ter predsedniku sveta za šolstvo pri OLO tov. Milanu Ogrisu, ki je našo prošnjo na zasedanju podprl.

Starši dijakov, ki imajo dopoldanski pouk, pa prosimo vse odločujoče, da se pri železniški direkciji ob sestavljanju novega železniškega voznega reda v oktobru, zavzamejo za čimboljše zveze tržiških dijakov s Kranjem pri potovanju v solo in iz šole.

Starši

Z A H V A L A

Vsem, ki so ob smrti mojega dragega moža

PAVLA ŽONTA

sočustvovali z nami in mi na katerikoli način ob tej težki uri stali ob strani, se najpristrčnejše zahvaljujem.

CVETKA ŽONTA

Pristava 8

Z A H V A L A

Vsem, ki so spremili dragega brata in strica

prof. ŠIMNA MILAČA

na njegovi zadnji poti, mu poklonili cvetje in vence in sočustvovali z nami ob njegovi smrti, se prav toplo zahvaljujem.

Posebno zahvalo smo dolžni zdravniku dr. Živcu za njegovo dolgotrajno in požrtvovalno zdravniško pomoč in domači duhovščini za številne obiske in zadnje spremstvo.

Družina Podrekarjeva
iz Bistrice
in ostalo sorodstvo